

УДК 796.011.3:373.1(477)

С.В. Бугрій

СПАРТАКІАДИ ШКОЛЯРІВ УРСР ТА УЧАСТЬ У НИХ УЧНІВ СУМСЬКОЇ ТА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ (60-ті рр. ХХ ст.)

У статті проаналізовано особливості шкільних спартакіад України у 60-ті рр. ХХ ст. та участь у них учнів Сумської та Харківської областей. Було встановлено, що спартакіади учнів шкіл були масовими, систематичними спортивними змаганнями, які проходили у декілька етапів і розглядалися як комплексне спортивне змагання з різних видів спорту. Команди Харківської і Сумської області вели боротьбу за місця у фінальних змаганнях спартакіад відповідно своєму потенціалу та можливостям. Участь учнів цих областей у спортивних випробуваннях на найвищому рівні сприяла покращенню спортивно-масової роботи та зміцненню колективів фізкультури шкіл.

Ключові слова: спартакіада школярів, спортивні змагання, учнівські команди областей.

В статье проанализированы особенности школьных спартакиад Украины в 60-ые гг. ХХ ст. и участие в них учеников Сумской и Харьковской областей. Было установлено, что спартакиады уче-

ников шкіл были массовым, систематическим спортивным соревнованием, которое проходило в несколько этапов и рассматривались как комплексное спортивное соревнование по разным видам спорта. Команды Харьковской и Сумской областей вели борьбу за места в финальных соревнованиях спартакиад соответственно своему потенциалу и возможностям. Участие учеников этих областей в спортивных испытаниях самого высокого уровня способствовало улучшению спортивно-массовой работы и укреплению коллективов физкультуры школ.

Ключевые слова: спартакиада школьников, спортивные соревнования, ученические команды областей.

In the article the features of school sports and athletics meeting of Ukraine are analysed in 60th XX item and participating in them of students of the Sumskoy and Kharkov areas. It was set that the sports and athletics meeting of students of schools were a mass, systematic sporting competition which passed in a few stages and examined as a complex sporting competition on the different types of sport. The commands of the Kharkov and Sumskoy area conducted a fight for places in the final competitions of sports and athletics meeting according to the potential and possibilities. Participating of students of these areas in sporting tests high level instrumental in the improvement work and strengthening of collectives of physical education of schools.

Key words: sports and athletics meeting of schoolboys, sporting competitions, student's commands of areas.

Постановка проблеми. Одним із завдань сучасної загальної освіти є розробка теоретичних і практичних засад фізичного виховання молоді, оптимальне визначення мети, удосконалення змісту, форм і методів фізкультурно-масової роботи. Важливим засобом активізації потреб школярів у фізичному розвитку є залучення їх до участі у масових спортивних змаганнях різного рівня. Саме завдяки останнім підростаюче покоління отримує не лише максимальну фізичну підготовку, але й формує у себе такі вкрай важливі для особистості риси, як мужність, сміливість, рішучість, наполегливість, дисциплінованість, почуття дружби і товариства.

У сучасний період наукову цінність має звернення до наявного вітчизняного досвіду проведення спортивних змагань серед школярів, висвітлення його методичної спадщини та практичних здобутків.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичні аспекти організації фізичного виховання розглядали Я. Бельський, С. Єрмаков, П. Єфіменко, Т. Кравчук, М. Носко, Г. Приходько, О. Півень, Т. Цюпак, Г. Шепеленко та інші.

Загально-методичні особливості фізичного виховання досліджували у своїх працях М. Бака, В.Белорусова, Е.Вільчковський, О.Григор'єва, М.Зубалій, Є.Пристапа, С.Цвек, та інші.

Певні проблеми організації навчання на уроках фізичної культури вивчали Г.Апанасенко, І.Аршавський, В. Базарний, А. Борисенко, А. Віндюк, М.Дубовис, М. Козленко, О.Леонов та інші.

Проте, джерела засвідчують, що спартакиади школярів України, як важливе явище фізичного виховання підростаючого покоління, ще не були предметом спеціального вивчення.

Метою статті є аналіз особливостей шкільних спартакиад України у 60-ті рр. ХХ ст. та участі у них учнів Сумської та Харківської областей.

Виклад основного матеріалу. Спартакиади учнів шкіл України розглядалися як масові спортивні змагання молоді загальноосвітніх навчальних закладів. У період 60-х рр. ХХ ст. вони проходили щорічно, кожна з них мала свій офіційний номер. З 1961 по 1970 рік відбулися XVI-XXV спартакиади.

Згідно з „Положенням” про проведення спартакиади метою змагань було: а) масове залучення школярів до регулярних занять фізичною культурою і спортом; б) виявлення стану фізичного виховання і розвитку спорту в школах республіки; в) подальше підвищення стану навчально-тренувальної роботи з юними спортсменами в дитячих спортивних школах; г) виявлення кращих команд і спортсменів для участі у всесоюзних спартакиадах школярів [3, арк.1].

Спартакиади проходили у декілька етапів. Фінальним змаганням передували:

- масові внутрішкільні змагання в усіх 8-річних і середніх школах;
- районні спартакиади школярів серед збірних команд сільських шкіл;
- міські спартакиади школярів серед збірних команд учнів міських шкіл;
- обласні спартакиади школярів серед збірних команд районів.

За наслідками обласних спартакиад школярів, обласні відділи народної освіти комплектували об'єднані команди для участі у фіналі республіканської спартакиади. До складу цих команд мали входити учні, що показали найкращі спортивні результати [5, арк.2].

З кожним роком зростали показники кількості школярів, які на різних етапах були залучені до спортивної боротьби. Так, у змаганнях усіх рівнів XVI спартакиади (1961 р.) взяло участь понад 4 млн. учнів, 130 тис. із них виконали розрядні нормативи. Було покращено 2309 рекордів, у тому числі - міських 250, обласних - 216, республіканських - 4 [4, арк.1]. Харківська область належала до тих регіонів де відбувалися найбільш масові змагання школярів.

Участь учнів усіх областей у фінальних змаганнях спартакіад та у масових змаганнях, які їм передували, сприяла покращенню спортивно-масової роботи та зміцненню колективів фізкультури шкіл.

Спартакіада школярів розглядалася як комплексне спортивне змагання учнів загальноосвітніх закладів з різних видів спорту. На початок 60-х рр. їх кількість становила 16: легка атлетика, баскетбол, волейбол, футбол, шахи, гімнастика спортивна та художня, плавання, стрільба, велоспорт, акробатика, стрибки у воду, теніс, настільний теніс, гребля та водне поло. Останні 5 видів не входили до комплексного заліку [4, арк.1].

У фінальних змаганнях брали участь команди областей та міст Києва і Севастополя (усього 27 команд). З кожною наступною спартакіадою зростала кількість її учасників. Так, у фінальних змаганнях XVI спартакіади взяло участь 3910 кращих юних спортсменів [4, арк.1]. А у фінальних змаганнях XX спартакіади школярів виступало уже 5000 учнів [6, арк.1].

Харківська область у період 60-х рр. вела постійну боротьбу за входження до трійки кращих команд у фінальних частинах спартакіад. Так, на XVII спартакіаді (1963 р.) школярі області посіли третє місце пропустивши поперед себе команди м. Києва та Львівщини. Сумська область на цій спартакіаді посіла 21 місце [2, арк. 1]. Проте у подальшому показники виступів харківських і сумських школярів погіршилися. На XXII спартакіаді Харківська область посіла 4 (після команд м. Києва, Одеської і Львівської областей), а Сумська – 24 місце [1, арк. 28]. Як зазначалося у доповідній записці відділу фізичного виховання Міністерства освіти УРСР „Про підсумки XXII спартакіади учнів шкіл

Української РСР” „спортивна підготовка учнів шкіл Кіровоградської та Сумської областей ще надзвичайно низька. У більшості видів спорту: легка атлетика, плавання, художня гімнастика, теніс, велоспорт, волейбол та інших команди були підготовлені незадовільно і посіли одне з останніх місць” [1, арк. 2].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Спартакіади учнів шкіл України у 60-х рр. XX ст. були масовими систематичними спортивними змаганнями серед молоді загальноосвітніх навчальних закладів. Вони проходили у декілька етапів, фінальним змаганням передували масові внутрішкільні, районні, міські та обласні змагання. Спартакіада школярів розглядалася як комплексне спортивне змагання з різних видів спорту.

Команди Харківської і Сумської області вели боротьбу за місце у фінальних змаганнях спартакіад відповідно своєму потенціалу та можливостям. Участь учнів цих областей у спортивних випробуваннях на найвищому рівні сприяла покращенню спортивно-масової роботи та зміцненню колективів фізкультури шкіл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Держархів Сумської області, ф. Р-3552, оп. 2, спр.445, 233 арк.
2. Держархів Сумської області, ф. Р-3558, оп. 4, спр.36, 195 арк.
3. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр.2608, 55 арк.
4. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр.3225, 269 арк.
5. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр.4022, 34 арк.
6. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 15, спр.4759, 49 арк.